

مقاله‌ی کوتاه علمی

گزارش جدید *Metaphycus bogdanovikatkovi* (Hym.: Encyrtidae) برای فون حشرات ایرانشهرام حسامی^{۱*}، عباس محمدی خرم‌آبادی^۲، جورج جاپوشویلی^۳ و سلمی سید ابراهیمی^۴

۱- دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز، گروه گیاه‌پزشکی، شیراز، ۲- دانشگاه شیراز، دانشکده‌ی کشاورزی و منابع طبیعی داراب، بخش تولیدات گیاهی، داراب، ۳- مرکز تحقیقات حشره‌شناسی و مبارزه‌ی بیولوژیک، دانشگاه ایالتی ایلوا، تفلیس، گرجستان، ۴- دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز، باشگاه پژوهشگران و نخبگان جوان، شیراز.
*مسئول مکاتبات، پست الکترونیکی: hesami@iaushiraz.ac.ir

***Metaphycus bogdanovikatkovi* (Hym.: Encyrtidae), a new record for the Iranian fauna**Sh. Hesami^{1&*}, A. Mohammadi Khoramabadi², G. Japoshvili³ and S. Seyedebrahimi⁴

1. Department of Plant Protection, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran, 2. Plant Production Department, Junior Agricultural School of Darab, Shiraz University, Darab, Iran, 3. Entomology and Biocontrol Research Centre, Ilia State University, Tbilisi, Georgia, 4. Young Researchers and Elite Club, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran

*Corresponding author, Email: hesami@iaushiraz.ac.ir

Abstract

Metaphycus bogdanovikatkovi Myartseva is recorded here for the first time from Iran. This species is reared on *Rhizopulvinaria* sp. (Hem.: Coccidae) on wild almond shrubs in Darab region, Fars province of Iran.

در ایران و بررسی منابع مختلف، فهرستی از ۱۱ گونه از این جنس در ایران را ارائه و بیان داشته که گونه‌ی *Metaphycus angustifrons* Compere به اشتباه شناسایی شده است؛ لذا نمونه‌های مربوطه را با نام *Metaphycus davoodii* Lotfalizadeh به‌عنوان گونه‌ی جدید توصیف کرده است.

در بهار سال ۱۳۸۸ در بررسی گیاهان مرتعی در منطقه‌ی دارک جنت‌شهر شهرستان داراب در استان فارس، نمونه‌هایی از شپشک نرم تن *Rhizopulvinaria* sp. از روی شاخه‌های بادام وحشی، *Amygdalus scoparia* جمع‌آوری و در شرایط آزمایشگاهی نگه‌داری گردید. زنبورهای پارازیتوئید خارج شده از این شپشک تحت نام *Metaphycus bogdanovikatkovi* Myartseva توسط نگارنده‌ی سوم شناسایی شد که برای فون حشرات ایران جدید می‌باشد. در این گونه، چشم‌های ساده زاویه‌ی ۴۵ درجه با هم تشکیل می‌دهند، طول اسکاپ چهاربرابر عرض آن است، حلقه‌های کم‌رنگی روی ران پای دوم و سوم وجود دارد و اسکاپ دارای یک نوار تیره در بخش میانی است. این گونه شباهت زیادی به گونه‌های *Metaphycus edor* Guerrieri & Noyes

خانواده‌ی Encyrtidae با حدود ۴۸۳ جنس و ۴۰۰۰ گونه یکی از بزرگ‌ترین خانواده‌های بال‌غشائیان است. جنس *Metaphycus* Mercet با ۴۵۲ گونه و گسترش جهانی یکی از بزرگ‌ترین و پرگونه‌ترین جنس‌های زیرخانواده‌ی Encyrtinae است (Noyes, 2010). گونه‌های این جنس پارازیتوئید داخلی خانواده‌های مختلفی از راسته‌ی Hemiptera می‌باشند، مانند Cerococcidae, Coccidae, Asterolecaniidae, Diaspididae, Eriococcidae, Kermesidae, Keridae, Pseudococcidae و Psyllidae (Guerrieri & Noyes, 2000). تعداد زیادی از گونه‌های *Metaphycus* در مبارزه‌ی بیولوژیک علیه گونه‌های متعددی از راسته‌ی مذکور، به‌ویژه شپشک‌های نرم‌تن خانواده‌ی Coccidae مورد استفاده قرار گرفته‌اند (Guerrieri & Noyes, 2000). گونه‌های محدودی از این جنس از ایران گزارش شده است (Ebrahimi, 1993; Davoodi et al., 2004a, 2004b; Hesami et al., 2007). در لیست زنبورهای خانواده‌ی Encyrtidae در ایران، ۱۱ گونه از این جنس گزارش شده است (Fallahzadeh & Japoshvili, 2010). همچنین، Lotfalizadeh (2010) در مطالعه‌ی گونه‌های *Metaphycus*

Rhizopulvinaria sp. مشخص شده است (Noyes, 2010). با توجه به گزارش‌های اخیر، به‌نظر می‌رسد تعداد گونه‌های بیش‌تری از جنس *Metaphycus* در ایران وجود داشته باشد که نیاز به مطالعه‌های بیش‌تر و گسترده‌تری دارد.

نمونه‌های این گونه در مؤسسه‌ی جانورشناسی آکادمی علوم گرجستان و کلکسیون حشرات دانشگاه آزاد اسلامی شیراز نگهداری می‌شوند.

M. annecki و *M. hageni* Daane & Caltagirone مختلف اسکاپ شاخک (اندازه و رنگ) از همدیگر تفکیک می‌شوند (Guerrieri & Noyes, 2000). گونه‌ی *M. bogdanovikatkovi* پیش از این از کشورهای ازبکستان، تاجیکستان و گرجستان گزارش گردیده و رابطه‌ی پارازیتمی آن با گونه‌هایی از شپشک‌های نرم‌تن، مانند *Acanthopulvinaria orientalis* (Nasonov) و

منابع

- Davoodi, A., Talebi, A. A., Radjabi, G. R., Fathipour, Y. & Moharramipour, S.** (2004a) Report of *Metaphycus claviger* (Hym.: Encyrtidae) from Iran. *Journal of Entomological Society of Iran* 23(2), 130.
- Davoodi, A., Talebi, A. A., Radjabi, G. R., Fathipour, Y. & Xu, Z. H.** (2004b) The first report of *Metaphycus pulvinariae* (Howard) (Hym.: Encyrtidae) from Iran. *Applied Entomology and Phytopathology* 71(2), 31.
- Ebrahimi, E.** (1993) An introduction to the new six parasitoid wasps for the fauna of Iran. *Journal of Entomological Society of Iran* 12/13, 25.
- Fallahzadeh, M. & Japoshvili, G.** (2010) Checklist of Iranian encyrtids (Hymenoptera: Chalcidoidea) with descriptions of a new species. *Journal of Insect Science* 10, Article 68.
- Guerrieri, E. & Noyes, J. S.** (2000) Revision of European species of genus *Metaphycus* Mercet (Hymenoptera: Encyrtidae), parasitoids of scale insects. *Systematic Entomology* 25, 147-222.
- Hesami, S., Ebrahimi, E., Ostovan, H., Shojai, M., Kamali, K. & Moghadam, M.** (2007) The first report of *Metaphycus hodzhevanishvili* Yasnosh (Hym.: Encyrtidae) from Iran. *Applied Entomology and Phytopathology* 75(1), 41.
- Lotfalizadeh, H.** (2010) The genus *Metaphycus* Mercet (Hym.: Encyrtidae) of the Iranian fauna with description of a new species. *North-Western Journal of Zoology* 6(2), 255-261.
- Noyes, J. S.** (2010) Universal Chalcidoidea Database. World Wide Web electronic publication. Available from: <http://www.nhm.ac.uk/entomology/chalcidoids/index.html> (accessed 5 May 2010)